

2017. vers 7.

En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u, in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot God en uw zaad na u.

Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, betekent de vereniging, en tussen uw zaad na u, betekent de verbinding met hen die geloof in Hem hebben; in hun geslachten, betekent de dingen die tot het geloof behoren; tot een eeuwig verbond, betekent de verbinding met dezen; om u te zijn tot God, betekent het Goddelijke van de Heer in Hem; en uw zaad na u, betekent daarvandaan het Goddelijke bij hen die geloof in hem hebben.

2018. Dat de woorden ‘Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u’ de vereniging betekenen, blijkt uit de betekenis van het verbond, namelijk de vereniging, waarover eerder in de nrs. 665, 666, 1023, 1038, over welke vereniging in dit hoofdstuk en eerder herhaalde malen is gehandeld, en aangetoond dat Jehovah die hier spreekt, in Hem was, omdat Hij één met Hem was van de eerste ontvangenis en de geboorte af, want Hij was van Jehovah ontvangen, en vandaar was Zijn Binnenste Jehovah.

Dit is door iets dergelijks bij de mens verduidelijkt, nr. 1999, dat namelijk zijn ziel één is met het lichaam, of zijn innerlijke met het uiterlijke, hoewel zij van elkaar onderscheiden zijn en soms dermate onderscheiden, dat het ene met het andere in strijd is, zoals dit in verzoeken het geval pleegt te zijn, waarin het innerlijke het uiterlijke bestraft en het boze dat in het uiterlijke is, verwerpen wil; niettemin zijn zij verbonden, of één, daar zowel de ziel als het lichaam dezelfde mens toebehoort.

Als voorbeeld het volgende: wie anders denkt dan hij met zijn aangezicht toont, met de mond spreekt en met het gebaar doet; bij hem is dan iets innerlijks dat met het uiterlijke in strijd is, maar toch zijn zij één, want het denken behoort evenzeer tot de mens als het uiterlijke van het aangezicht, mond en gebaar; er is echter vereniging, wanneer deze, namelijk het aangezicht, de taal van de mond en het gebaar met het denken samenstemmen; dit ter verduidelijking.

2019. Dat de woorden ‘en tussen uw zaad na u’ de verbinding betekenen met hen die geloof in Hem hebben, blijkt uit de betekenis van het zaad, hetgeen het geloof is, waarover in de nrs. 1025, 1447, 1610; verder uit de betekenis van ‘na u’, wat volgen is.

Het is in het Woord een gebruikelijke zegswijze ‘iemand nawandelen’, zoals bij, (Jeremia 7:6; 8:2; Ezechiël 20:17; en bij Markus 8:34; Lukas 9:23; 14:27).

Vandaar betekent hier ‘het zaad na u’ hen die in het geloof zijn en Hem volgen; in de innerlijke zin hen, die van Hem geboren zijn.

2020. Dat de woorden ‘in hun geslachten’ de dingen betekenen, die tot het geloof behoren, blijkt uit de betekenis van de geslachten, hetgeen de dingen zijn die van de naastenliefde verwekt en geboren zijn, dat wil zeggen, alle dingen die tot het geloof behoren, of wat hetzelfde is, al diegenen die door de Heer zijn wedergeboren, in wie dus het geloof van de naastenliefde is, waarover door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in hetgeen volgt. Dat de geslachten alsmede de geboorten in de innerlijke zin deze mensen zijn, is in het eerste deel aangetoond in de nrs. 613, 1041, 1145, 1330.

2021. Dat ‘tot een eeuwig verbond’ de verbinding met dezen betekent, blijkt uit de betekenis van het verbond, wat de verbinding is, waarover eerder in de nrs. 665, 666, 1023, 1038; en dat het een verbinding is met hen, die zaad genoemd worden, blijkt hieruit, dat het er onmiddellijk op volgt, en dat het verbond voor de tweede maal in dit vers genoemd wordt; dus heeft het eerste betrekking op de vereniging van Jehovah met het Menselijk Wezen, het tweede op de verbinding met degenen die het zaad zijn.

Opdat men een duidelijker voorstelling ontvangt van de vereniging van het Goddelijk Wezen van de Heer met het Menselijk Wezen, en van de verbinding van de Heer met het menselijk

geslacht door het geloof van de naastenliefde, mag hier en in hetgeen volgt, eerstgenoemde een vereniging genoemd worden, laatstgenoemde echter een verbinding; die van het Goddelijk Wezen van de Heer met het menselijk Wezen was ook een vereniging, maar die van de Heer met het menselijk geslacht door het geloof van de naastenliefde is een verbinding.

Dit blijkt hieruit, dat, omdat Jehovah of de Heer het Leven is, en Zijn Menselijk Wezen ook het Leven is geworden, zoals hier eerder is aangetoond, er vereniging is tussen het Leven en het Leven; daarentegen is de mens niet het Leven, maar een ontvanger van het leven, zoals eveneens eerder is aangetoond.

Wanneer het leven in een ontvanger van het leven invloeit, is er verbinding, want het past zich bij hem aan als het actieve bij het passieve, of als het op zichzelf levende bij het op zichzelf dode, dat als gevolg daarvan leeft.

Weliswaar verschijnt dan het principale met het instrumentale, zoals zij genoemd worden, als verbonden, alsof zij één waren, maar toch zijn zij niet één, want het eerste staat op zichzelf en het laatste staat op zichzelf.

De mens leeft niet uit zichzelf, maar de Heer voegt hem uit barmhartigheid aan zich toe en doet hem zo dus leven tot in eeuwigheid; en daar zij zo onderscheiden zijn, wordt het een verbinding genoemd.

2022. Dat de woorden ‘om u te zijn tot God’ het Goddelijke van de Heer in Hem betekenen, blijkt uit hetgeen eerder is gezegd over het Goddelijk Wezen van de Heer, namelijk dat het in Hem was.

2023. Dat de woorden ‘en uw zaad na u’ betekenen daarom het Goddelijke bij hen, die geloof in Hem hebben, dit blijkt uit de betekenis van het zaad, wat het geloof van de naastenliefde is, waarover in de nrs. 1025, 1447, 1610 gehandeld is; voorts uit de betekenis van ‘na u’ namelijk dat het is, Hem navolgen, waarover eerder in nr. 2019.

Het Goddelijke bij hen die geloof in Hem hebben, is de liefde en de naastenliefde; onder liefde wordt de liefde tot de Heer verstaan, onder naastenliefde, de liefde jegens de naaste. De liefde tot de Heer kan nooit gescheiden worden van de liefde jegens de naaste, want de liefde van de Heer is jegens het gehele menselijke geslacht, dat Hij tot in eeuwigheid behouden wil en geheel en al aan Zich wil toevoegen, zodat er geen van hen verloren zou gaan.

Wie daarom liefde tot de Heer heeft, heeft de liefde van de Heer, en zo kan hij niet anders dan de naaste liefhebben; maar zij die in de liefde tot de naaste zijn, zijn daarom niet allen in de liefde tot de Heer, zoals bijvoorbeeld de rechtschape heidenen, die in onwetendheid omtrent de Heer verkeren, maar bij wie niettemin de Heer in de naastenliefde tegenwoordig is, zoals in het eerste deel in de nrs. 1032, 1059 is aangetoond; voorts ook anderen binnen de Kerk; want de liefde tot de Heer is van een hogere graad.

Zij die de liefde tot de Heer hebben, zijn hemelse mensen, maar zij die liefde jegens de naaste of naastenliefde hebben, zijn geestelijke mensen.

De Oudste Kerk, die vóór de vloed bestond en hemels was, was in de liefde tot de Heer; de Oude Kerk echter, die na de vloed bestond en geestelijk was, was in de liefde jegens de naaste of in de naastenliefde.

Dit onderscheid tussen de liefde en de naastenliefde moet gemaakt worden, wanneer zij in hetgeen volgt genoemd worden.

2024. vers 8.

En Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer vreemdelingschappen geven, het gehele land Kanaän, tot eeuwige bezitting, en Ik zal hun tot God zijn.

Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer vreemdelingschappen geven, betekent dat de Heer zich met eigen krachten alle dingen verwierf, die het land der vreemdelingschappen zijn; Ik zal u geven, wil zeggen dat van Hem alle dingen in de hemelen en op aarde zijn; en aan uw zaad na u, betekent dat Hij het geven zal aan hen, die geloof in Hem zullen hebben; het gehele land Kanaän, betekent het hemelse rijk; tot in eeuwige bezitting, betekent tot in eeuwigheid; en Ik zal hun tot God zijn, betekent dat er één God is.

2025. Dat de woorden ‘Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer vreemdelingschappen geven’ betekenen dat de Heer zich met eigen krachten alle dingen verwierf, die het land van de vreemdelingschappen zijn, dit blijkt uit de betekenis van in vreemdelingschap verkeren, hetgeen is, onderricht worden, waarover in nr. 1463; en daar de mens zich het leven hoofdzakelijk door onderricht in wetenschappelijke dingen, leringen en erkentissen van het geloof verwerft, is het vreemdelingschap bijgevolg het zo verworven leven. Betrekking hebbend op de Heer, is het leven, dat Hij zich verwierf door erkentissen, worstelingen van de verzoeking en de overwinningen daarin, en daar Hij het zich met eigen krachten verwierf, wordt er hier door het land der vreemdelingschappen dit eveneens aangeduid.

Dat de Heer zich alle dingen met eigen krachten verworven heeft en met eigen krachten het Menselijk Wezen met het Goddelijk, en het Goddelijk met het Menselijk Wezen verenigde, en zo alleen de Gerechtigheid werd, blijkt duidelijk bij de profeten, zoals bij Jesaja:

‘Wie is deze, die uit Edom komt; Ik alleen heb de pers getreden, en van de volken was niemand met Mij; Ik zag rondom, en er was niemand, die hielp; en Ik ontzette Mij, en er was niemand die ondersteunde; daarom heeft Mijn arm Mij heil beschikt’, (Jesaja 63:1,3,5).

Edom staat voor het Menselijk Wezen van de Heer; kracht en arm, voor macht, en dat het uit eigen macht is, wordt duidelijk gezegd, namelijk dat niemand hielp, niemand ondersteunde, dat Hem Zijn arm heil beschikte.

Bij dezelfde: *‘Hij zag, dat er niemand was, en Hij ontzette Zich, dat niemand in het midden trad; en heil bracht Hem Zijn arm aan en Zijn Gerechtigheid ondersteunde Hem; en Hij trok Gerechtigheid aan als een pantsier, en de helm des heils zette Hij op Zijn hoofd’,* (Jesaja 58:16,17).

Dus eveneens dat het uit eigen macht geschiedde, en dat Hij zo tot Gerechtigheid werd.

Dat de Heer Gerechtigheid is, bij Daniël: *‘Zeventig weken zijn bestemd, om de ongerechtigheid te verzoenen, en om de gerechtigheid der eeuwen aan te brengen, en om het gezicht en de profeet te verzegelen, en om de Heilige der Heiligen te zalven’,* (Daniël 9:24).

Bij Jeremia: *‘Aan David zal Ik een rechtvaardige spruit verwekken, en Hij zal als koning regeren, en met inzicht handelen, en gericht en gerechtigheid doen op de aarde; in Zijn dagen zal Jehudah behouden worden, en Israël in vertrouwen wonen; en dit zal Zijn naam zijn, waarmee men Hem zal noemen: Jehovah, onze Gerechtigheid’,* (Jeremia 23:5,6; 33:15,16); daarom wordt Hij ook *‘Woning der Gerechtigheid’* genoemd, (Jeremia 31:23; 50:7); en bij Jesaja *‘Wonderlijk en Held’,* (Jesaja 9:5).

Dat de Heer zo vaak aan de Vader toeschrijft wat van Hem is, werd eerder in de nrs. 1999 en 2004 uitgelegd; want Jehovah was in Hem, en dus in elk ding afzonderlijk van Hem; dit kan door iets dergelijks bij de mens verduidelijkt worden, hoewel het niet hetzelfde is: de ziel van de mens is in hem en daar zij in hem is, is zij in de allerkleinste bijzonderheid van hem, namelijk in de allerkleinste bijzonderheid van zijn denken en in de allerkleinste bijzonderheid van zijn handelen, alles wat niet zijn ziel in zich heeft, is niet van hem.

De ziel van de Heer was het Leven zelf of het Zijn zelf, dat Jehovah is, want Hij was van Jehovah ontvangen, zo was Hij dus in de allerkleinste bijzonderheden van Hem; en daar het Leven zelf of het Zijn zelf, dat Jehovah is, Hem toebehoorde, zoals de ziel de mens toebehoort, zo behoorde Hem toe dat wat Jehovah toebehoorde.

Dit is het wanneer de Heer zegt ‘dat Hij in de schoot van de Vader is’, (Johannes 1:18); en ‘dat alles wat de Vader heeft, het Zijne is’, (Johannes 16:15; 17:10,11).

Door het goede, dat van Jehovah is, verenigde Hij het Goddelijk Wezen met het Menselijk Wezen, en door het ware verenigde Hij het Menselijk Wezen met het Goddelijk Wezen, dus alle dingen in het algemeen en in het bijzonder uit Zichzelf; ja zelfs was Zijn Menselijke aan zichzelf overgelaten, opdat Hij van Zichzelf uit tegen alle hellen zou strijden en die overwinnen; en daar Hij het Leven in Zichzelf had, dat, zoals gezegd, Hem toebehoorde, heeft Hij ze overwonnen met Zijn macht en met Zijn krachten, zoals dit ook duidelijk bij de profeten in de aangehaalde plaatsen wordt gezegd.

Daarom nu, omdat Hij Zich met eigen krachten alles verwierf, werd Hij de Gerechtigheid, ontrukte Hij de geestenwereld aan de helse genieën en geesten, en bevrijdde zo het menselijk geslacht van de ondergang – het menselijk geslacht wordt immers geregeerd door geesten – en zo verlost Hij het.

Daarom wordt Hij in het Woord van het oude Testament zo vaak Bevrijder en Verlosser genoemd, en Heiland, hetgeen ligt opgesloten in Zijn naam Jezus.

2026. Dat de woorden ‘Ik zal u geven’ willen zeggen, dat van Hem alle dingen in de hemelen en op aarde zijn, volgt uit hetgeen nu gezegd is.

In de zin van de letter wil ‘u geven’ zeggen, dat God of Jehovah Hem zal geven, zoals ook in het Woord van de evangelisten, dat de vader Hem alles gegeven heeft wat in de hemel en op aarde is; maar in de innerlijke zin, waarin zich het ware zelf in zijn zuiverste vorm laat zien, wil dit zeggen, dat de Heer het zich verworven heeft, omdat in Hem en in elke bijzonderheid van Hem, zoals gezegd, Jehovah was.

Dit kan door iets dergelijks nog verder worden toegelicht, bijvoorbeeld: wanneer de innerlijke of redelijke mens of het denken zou zeggen, dat het lichamelijke van hem rust of vrede zou hebben, indien het naliet dit of dat te doen, dan is degene die dit zegt, dezelfde mens als degene tot wie het gezegd wordt, want het redelijke behoort evenzeer tot de mens als het lichamelijke; daarom wanneer de eerdere wordt genoemd, wordt de laatstgenoemde bedoeld.

Dat de Heer de dingen die in de hemelen en op aarde zijn, toebehoren, blijkt bovendien uit zeer vele plaatsen van het Woord, behalve uit die in het Oude Testament, ook uit de navolgende bij de evangelisten: (Mattheüs 11:27; 28:18; Lukas 10:22; Johannes 3:34,35; 17:2); en uit hetgeen in het eerste deel is aangetoond, nrs. 458, 551, 552, 1607.

En daar de Heer de gehele hemel regeert, regeert Hij ook alles wat op aarde is, want zij zijn zo met elkaar verbonden, dat wie de een regeert alles regeert; want van de hemel van de engelen hangt de hemel van de engelgeesten af, van dezen de geestenwereld, en van deze weer het menselijk geslacht, en zo eveneens van de hemelen alles wat in de wereld en in de natuur is, want zonder de invloeiing van de Heer door de hemelen zou nooit iets van wat in de natuur en in haar drie rijken is, ontstaan en bestaan; men zie nr. 1632.

2027. Dat de woorden ‘en aan uw zaad na u’ betekenen, dat Hij het geven zal aan hen, die geloof in Hem zullen hebben, blijkt uit de betekenis van het zaad, wat het geloof is, waarover in de nrs. 1025, 1447, 1610; namelijk het geloof van de naastenliefde, waarover in de nrs. 379, 389, 654, 724, 809, 916, 1017, 1162, 1176, 1258.

Diegenen hebben niet het geloof van de naastenliefde – en zijn hier dus niet bedoeld met het zaad – die verdienste stellen in de daden van hun leven, want zo willen zij niet door de gerechtigheid van de Heer maar uit zichzelf zalig worden.

Dat er in hen geen geloof van de naastenliefde is, dat wil zeggen, geen naastenliefde, blijkt hieruit, dat zij zichzelf boven anderen verkiezen, en dus zichzelf en niet de anderen op het oog hebben, dan alleen voor zover dezen hen dienen; en hen die dit niet willen, verachten of haten zij.

Op deze wijze ontbinden zij door de eigenliefde en verbinden nooit, en verwoesten zo wat hemels is, namelijk de wederkerige liefde, die het firmament van de hemel is, want daaraan ontlene de hemel zelf en de gehele aaneengeslotenheid en eensgezindheid daarvan hun bestaan en voortbestaan; want alles wat in het andere leven de eensgezindheid verstoort, is tegen de orde van de hemel zelf, dus beraamt de vernietiging van het geheel.

Van dien aard zijn zij, die in de daden van hun leven verdienste stellen en zich de gerechtigheid toe-eigenen; tot deze mensen behoren velen in het andere leven; zij zijn soms blinkend van gelaat als fakkels, maar door een dwaallicht, dat uit de zelfrechtvaardiging voortkomt, maar zij zijn koud.

Men ziet hen soms heen en weer rennen en hun eigen verdienste staven vanuit de letterlijke zin van het Woord, terwijl zij de waarheden, die tot de innerlijke zin behoren, haten; nr. 1877. Hun sfeer is er een van op zichzelf gericht zijn, dus vernietigend voor alle voorstellingen, die niet op zichzelf gericht zijn, als op een soort van godheid.

De sfeer van velen van zulke geesten tezamen is een zo verscheurende, dat daarin niets dan hatelijkheid en vijandigheid is, want daar eenieder hetzelfde wil, namelijk gediend worden, doodt hij de ander in zijn hart.

Sommigen van hen zijn onder diegenen, die zeggen dat zij gewerkt hebben in de wijngaard van de Heer, terwijl zij toch toentertijd voortdurend op eigen voortreffelijkheid, roem en eerbewijzen, alsmede op gewin bedacht waren, en zo voortgaand ook van plan waren de grootsten in de hemel te worden, ja zelfs door de engelen gediend te worden; waarbij zij anderen bij zichzelf vergeleken, in hun hart verachtten en dus met geen wederkerige liefde, waarin de hemel bestaat, maar met eigenliefde vervuld zijn, waarin zij de hemel stellen, want zij weten niet wat de hemel is; zie hierover de nrs. 450, 451, 452, 1594, 1679.

Dezen zijn onder hen, die de eersten willen zijn, maar de laatsten worden, (Mattheüs 19:30; 20:16; Markus 10:31), en die zeggen, dat zij door de naam van de Heer geprofeteerd hebben en vele krachten gedaan hebben, maar tot wie gezegd wordt:

'Ik ken u niet', (Mattheüs 7:22,23).

Anders is het gesteld met hen die uit de eenvoud van het hart gemeend hebben de hemel te verdienen en in naastenliefde hebben geleefd; dezen beschouwen het verdienen van de hemel als een belofte en erkennen gewillig dat dit tot de barmhartigheid van de Heer behoort; want het leven van de naastenliefde brengt dit met zich mee; de naastenliefde zelf heeft al het ware lief.

2028. Dat 'het gehele land Kanaän' het hemelse rijk betekent, blijkt uit de betekenis van het land Kanaän, wat het hemelse rijk is, waarover eerder in de nrs. 1413, 1437, 1607.

2029. Dat 'tot eeuwige bezitting' tot in eeuwigheid' betekent, blijkt zonder verklaring; zij worden bezitters genoemd, en verder ook erfgenamen, niet uit verdienste, maar uit barmhartigheid.

2030. Dat de woorden 'Ik zal hun tot God zijn' betekenen dat er één God is, blijkt hieruit, dat hier gehandeld wordt over het Menselijk Wezen van de Heer, dat met het Goddelijk Wezen verenigd en zo dus zelf ook God worden moest; daarom betekent 'Ik zal hun tot God zijn' in de innerlijke zin één God.

2031. *vers 9. En God zei tot Abraham: En gij zult Mijn verbond houden, gij, en uw zaad na u, in hun geslachten.*

God zei tot Abraham, betekent de innerlijke gewaarwording; en gij zult Mijn verbond houden, betekent een nog nauwer aangehaalde vereniging; gij, en uw zaad na u, betekent dat van Hem

de verbinding van allen die geloof in Hem hebben, komt; in hun geslachten, betekent de dingen die tot het geloof behoren.

2032. Dat de woorden ‘God zei tot Abraham’ de innerlijke gewaarwording betekenen, blijkt uit de betekenis van het zeggen van God in de historische zin van het Woord, wat het innerlijk gewaarworden is, waarover eerder in de nrs. 1602, 1791, 1815, 1819, 1822.

2033. Dat de woorden ‘Gij zult Mijn verbond houden’ een nog nauwer aangehaalde vereniging betekenen, blijkt uit de betekenis van het verbond, hetgeen de vereniging en de verbinding is, waarover eerder bij vers 2,4,7, en in het eerste deel nrs. 665, 666, 1023, 1038. De hier herhaalde vermelding van het verbond, waarvan eerder zo vaak sprake was, duidt een nauwer aangehaalde vereniging aan.

In de historische zin die over Abraham handelt, kan dit op niets anders betrekking hebben, dan dat hij het verbond zal houden; in de innerlijke zin echter, waarin over de Heer gehandeld wordt, verdwijnt het historische en in de plaats ervan treden die dingen, welke op de Heer van toepassing zijn, en bestaan in een nauwer verenigd worden.

De vereniging van het Menselijk Wezen van de Heer met Zijn Goddelijk Wezen is niet in eenmaal geschied, maar gedurende Zijn gehele levensloop, van de vroegste kindsheid af tot op het laatste levensuur in de wereld.

Zo steeg Hij voortdurend tot de verheerlijking op, dat wil zeggen, tot de vereniging, en dit is het, wat bij Johannes wordt gezegd: *‘Jezus zei: vader, verheerlijk Uw naam; er kwam een stem uit de hemel: En Ik heb verheerlijkt, en wederom zal Ik verheerlijken’*, (Johannes 12:28); men zie wat hierover eerder is gezegd in de nrs. 1690, 1864.

2034. Dat de woorden ‘gij, en uw zaad na u’ betekenen, dat van Hem de verbinding komt, van allen die geloof in Hem hebben, blijkt uit de betekenis van het zaad, wat het geloof is, waarover ettelijke malen eerder; en uit de betekenis van ‘na u’ wat is, Hem volgen, waarover eerder in nr. 2019.

Eerst werd gehandeld over de vereniging van het Goddelijk Wezen met het Menselijk Wezen en van het Menselijk met het Goddelijk Wezen; hier wordt nu gehandeld over de verbinding van de Heer met hen die in Hem geloven; daarom wordt dan ook opnieuw ‘gij’ gezegd, namelijk ‘gij zult Mijn verbond houden, gij en uw zaad’, uit deze herhaling en toevoeging aan het zaad blijkt, dat in de innerlijke zin de verbinding wordt aangeduid, en wel met hen die het zaad zijn, waardoor het geloof van de naastenliefde wordt aangeduid, zoals is aangetoond in de nrs. 1025, 1447, 1610; en dat het geloof de naastenliefde zelf is, in het eerste deel de nrs. 30 tot 38, 379, 389, 654, 724, 809, 916, 1017, 1076, 1077, 1162, 1176, 1258, 1798, 1799, 1834, 1844.

Bovendien wanneer de Heer van Zijn vereniging met de Vader spreekt, spreekt Hij terstond en in samenhang daarmee van Zijn verbinding met het menselijk geslacht, daar dit de oorzaak van de vereniging was, zoals bij Johannes blijkt:

‘Opdat allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in ons één zijn; Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij één zijn; Ik ben in hen, en Gij in Mij; want Ik heb hun Uw naam bekend gemaakt, en zal bekend maken, opdat de liefde waarmee Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij’, (Johannes 17:21,22,23,26).

Hieruit blijkt, dat de Heer bij de vereniging van Zichzelf met Zijn Vader de verbinding van Zichzelf met het menselijk geslacht beoogde, en dat deze Hem ter harte ging, daar zij Zijn liefde was; want alle verbinding geschiedt door de liefde, de liefde is de verbinding zelf.

Elders bij dezelfde: *‘Want Ik leef, en gij zult leven; in die dag zult gij erkennen, dat Ik in Mijn Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u; die Mijn geboden heeft en dezelve doet, die is het, die Mij liefheeft’*, (Johannes 14:19,20,21).

Hieruit blijkt het eveneens duidelijk, dat de Heer bij de vereniging van Zijn Menselijk Wezen met het Goddelijk Wezen, Zijn verbinding met het menselijk geslacht beoogde, en dat deze verbinding Zijn einddoel was, en dit einddoel Zijn liefde, welke van dien aard was, dat Hem de zaligmaking van het menselijk geslacht, beoogd bij de vereniging van Hemzelf met Zijn Vader, de innigste vreugde was.

Hier wordt ook beschreven, wat verenigt, namelijk die dingen te hebben en te doen, en zo de Heer lief te hebben.

Bij dezelfde: *‘Vader, verheerlijk Uw naam; er kwam een stem uit de hemel: En Ik heb verheerlijkt, en Ik zal wederom verheerlijken.’*

Jezus zei: Niet om Mijnentwil is deze stem geschied, maar om uwentwil; Ik echter, wanneer Ik van de aarde verhoogd zal zijn, zal allen na Mij trekken’, (Johannes 12:28,30,32).

Onder de verheerlijking wordt de vereniging verstaan, zoals eerder gezegd is; en dat Hij bij de vereniging van Zichzelf met de Vader de verbinding van Zichzelf met het menselijk geslacht beoogde, wordt openlijk gezegd, namelijk met de woorden ‘wanneer ik verhoogd zal worden, zal Ik allen na Mij trekken’.

Dat de verbinding van het oneindige of hoogste Goddelijke met het menselijk geslacht heeft plaatsgevonden door het Goddelijk geworden Menselijke van de Heer, en dat deze verbinding de oorzaak was van de komst van de Heer in de wereld, is een verborgenheid die velen bij zichzelf navorsen en die zij, daar zij het niet begrijpen, niet geloven; en daar zij het niet geloven omdat ze het niet begrijpen, ergeren zij zich daaraan.

Dat het zo is, werd mij door vele ondervindingen te weten gegeven door hen die in het andere leven komen; zeer velen van hen, bijna het grootste deel van de knappe koppen in de wereld, vullen, zodra zij maar denken dat de Heer mens is geworden en naar de uiterlijke vorm als een ander mens is geweest, en dat Hij geleden heeft en toch het heelal regeerde, de sfeer terstond met ergernissen, en wel om deze reden, dat het hun in het leven van het lichaam een ergernis was, hoewel zij er toen niets van lieten merken, en hoewel zij Hem met uiterlijke heiligheid aanbaden, want in het andere leven komen de innerlijke dingen tevoorschijn, en worden geopenbaard door de zich vanuit hen uitbreidende sfeer, waarover in het eerste deel in de nrs. 1048, 1053, 1316, 1504 gehandeld is.

Hieraan wordt duidelijk waargenomen van welk geloof zij zijn geweest, en wat zij over de Heer gedacht hebben; daar dit zo is, mag nog in het kort worden uiteengezet, hoe het hiermee gesteld is.

Nadat al het hemelse bij de mens te grond was gegaan, dat wil zeggen, alle liefde tot de Heer, zodat er geen wil tot het goede meer was, werd het menselijk geslacht van het Goddelijke gescheiden, want niets verbindt dan de liefde; toen deze eenmaal teniet was gegaan, trad de ontbinding in en op de ontbinding volgt de ondergang en uitroeiing.

Vandaar werd toen de belofte gedaan van de komst van de Heer in de wereld, die het menselijke met het Goddelijke zou verenigen, en door deze vereniging het menselijk geslacht in Zichzelf zou verbinden door het geloof van de liefde en van de naastenliefde; van de tijd van de eerste belofte aan, waarvan in (Genesis 3:15) sprake was, was het het geloof van de liefde in de komst van de Heer, dat verbond.

Maar toen er geen geloof van de liefde meer over was op de aarde, kwam de Heer en verenigde het Menselijk Wezen met het Goddelijk Wezen, zodat zij geheel en al één waren, zoals Hijzelf duidelijk zegt, en tevens leerde Hij de weg van de waarheid, namelijk dat eenieder die in Hem zou geloven, dat wil zeggen, Hem en wat Hem toebehoort, zou liefhebben, en in Zijn liefde zou zijn, welke die jegens het gehele menselijke geslacht is, dus jegens de naaste, verbonden en zalig gemaakt zou worden. Toen in de Heer het Menselijke Goddelijk en het Goddelijke Menselijk werd, vond bij de mens de invloeiing plaats van het oneindige of het hoogste Goddelijke, die anders nooit had kunnen ontstaan; daardoor werden ook de gruwelijke overredingen van het valse en de gruwelijke begeerten van het boze verstrooid, waarmee de geestenwereld was vervuld, en van de uit de wereld aankomende

zielen voortdurend gevuld werd; en diegenen die in deze gruwelijkheden waren, werden in de hel geworpen en dus afgescheiden.

Wanneer dit niet had plaatsgevonden, dan zou het menselijk geslacht te gronde zijn gegaan, want dit wordt van de Heer door geesten geregeerd; en zij konden niet anders verstrooid worden, want er bestond geen inwerking van het Goddelijke door de redelijke dingen in de innerlijk zinnelijke dingen van de mens, want zij staan ver beneden het niet op deze wijze verenigde hoogste Goddelijke; behalve nog diepere verborgenheden, die nooit tot het bevattingsvermogen van enig mens gebracht kunnen worden; men zie hetgeen eerder hierover is gezegd in de nrs. 1676, 1990, 2016.

Dat de Heer als Zon verschijnt in de hemel van de hemelse engelen en als Maan in de hemel van de geestelijk engelen, en dat de Zon het hemelse van Zijn liefde is, en de Maan het geestelijke van de liefde, zie de nrs. 1053, 1521, 1529, 1530, 1531; en dat alles en elke bijzonderheid onder Zijn blik berust, nrs. 1274 einde en 1277 einde.

2035. Dat ‘in hun geslachten’ de dingen betekenen die tot het geloof behoren, blijkt uit de betekenis van de geslachten en geboorten, wat de dingen zijn die tot het geloof behoren, waarover in de nrs. 613, 1145, 1255, verder ook dat de dingen die tot de liefde en tot het geloof behoren, zich verhouden als de bloed- en aanverwantschappen van de geslachten, zie nrs. 685, 917.

2036. *vers 10. Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde.*

Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u, betekent het teken van de verbinding van allen met de Heer; en tussen uw zaad na, betekent hen die geloof in Hem hebben; dat al wat mannelijk is, u besneden worde, betekent de reinheid.

2037. Dat de woorden ‘Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij en tussen u’ het teken van de verbinding van allen met de Heer betekenen, blijkt uit de betekenis van het verbond, namelijk de verbinding, waarover eerder.

Dat het hier het teken van de verbinding is, blijkt uit het volgende vers, waar dit het teken van het verbond wordt genoemd, met deze woorden ‘Gij zult het vlees van uw voorhuid besnijden, en het zal zijn tot een teken van het verbond tussen Mij en tussen u’.

De tekenen van het verbond waren alle uiterlijke ritens van de Kerk, die heilig gehouden moesten worden, aangezien daarmee de innerlijke dingen werden aangeduid.

De besnijdenis, waarover hier wordt gehandeld, was ook niets anders dan een uitbeeldende en aanduidende ritus; hierover in hetgeen volgt.

Maar toch worden deze ritens hier en daar in het Woord het verbond genoemd, en wel omdat de uiterlijke dingen de innerlijke uitbeeldden en dus aanduidden.

De innerlijke dingen behoren tot het verbond, omdat zij verbinden, niet echter de uiterlijke dingen dan alleen door de innerlijke.

De uiterlijke dingen waren alleen tekenen van het verbond of aanwijzingen van de verbinding, waarbij men zich de innerlijke dingen moest herinneren en zo door deze verbonden worden; over de tekenen van het verbond, zie nr. 1308.

Alle innerlijke dingen die tot het verbond behoren of die verbinden, hebben betrekking op de liefde en de naastenliefde en komen uit de liefde en de naastenliefde voort, want aan deze beide, namelijk de Heer meer dan zichzelf liefhebben en de naaste als zichzelf, hangt de ganse wet en alle profeten, dat wil zeggen, de gezamenlijke leer van het geloof, (Mattheüs 22:34 tot 39; Markus 12:28 tot 35).

2038. Dat de woorden ‘en tussen uw zaad na u’ hen betekenen die geloof in Hem hebben, blijkt uit de betekenis van het zaad, namelijk het geloof uit de naastenliefde, waarover eerder.

2039. Dat de woorden ‘dat al wat mannelijk is besneden worde’ de reinheid betekenen, blijkt uit de uitbeelding en vandaar uit de betekenis van het besnijden in de innerlijke zin. De besnijding of het wegsnijden van de voorhuid betekende niets anders dan de verwijdering of de afwassing van die dingen welke de hemelse liefde verhinderen en bezoedelen, en dit zijn de boosheden van de begeerten, vooral de begeerten van de eigenliefde en de valsheden daarvan.

De oorzaak van deze betekenis is hierin gelegen, dat de teelden van beiderlei geslacht de hemelse liefde uitbeelden; er zijn drie soorten van liefden, welke het hemelse rijk van de Heer uitmaken, namelijk: de echtelijke liefde, de liefde jegens de kinderen en de gezelschappelijke of onderlinge liefde.

De echtelijke liefde is de voornaamste van alle, want daarin is het einddoel van het allergrootste nut, namelijk de voortplanting van het menselijk geslacht en vandaar van het rijk van de Heer, waarvan het de kweekplaats is.

De liefde jegens de kinderen volgt er het dichtst op, die daaruit voorkomt en daarna de gezelschappelijke of onderlinge liefde.

Al wat deze liefden bedekt, verhindert en bezoedelt, wordt door de voorhuid aangeduid, waarvan het wegsnijden of de besnijdenis daarom uitbeeldend is geworden; want voor zoveel de boosheden van de begeerten en de valsheden daarvan worden verwijderd, wordt de mens gereinigd en kan de hemelse liefde tevoorschijn komen.

Hoezeer de eigenliefde indruist tegen de hemelse liefde en hoe vuil zij is, werd in de nrs. 760, 1307, 1308, 1321, 1594, 2045, 2057 gezegd en aangetoond.

Hieruit blijkt duidelijk, dat de besnijding in de innerlijke zin, reinheid betekent.

Dat de besnijding slechts een teken van het verbond of van de verbinding is, kan hieruit duidelijk blijken, dat de besnijding van de voorhuid hoegenaamd niets is zonder de besnijding van het hart; en dat het de besnijding van het hart is, de reiniging van die vuile liefden dus, welke wordt aangeduid, zoals uit de navolgende plaatsen in het Woord duidelijk uitkomt; bij Mozes: *‘Jehovah God, zal uw hart besnijden, en het hart van uw zaad, om Jehovah, uw God, lief te hebben met uw ganse hart en met uw ganse ziel, opdat gij zult leven’*, (Deuteronomium 30:6), waaruit blijkt dat het hart besnijden is, gereinigd worden van vuile liefden, zodat men Jehovah God of de Heer kan liefhebben met het ganse hart en met de ganse ziel.

Bij Jeremia: *‘Braakt ulieden een braakland, en zaait niet onder doornen; besnijdt u voor Jehovah, en doet weg de voorhuid van uw hart gij man van Jehudah en bewoners van Jeruzalem’*, (Jeremia 4:3,4); zich voor Jehovah besnijden en de voorhuiden van de harten wegdoen, is niets anders dan dergelijke dingen verwijderen die de hemelse liefde belemmeren.

Hieruit blijkt ook, dat het de besnijding van het hart is, wat innerlijk door de besnijding van de voorhuid wordt aangeduid.

Bij Mozes: *‘Besnijdt de voorhuid van uw hart, en verhardt uw nek niet meer; Hij doet het recht van de wees en van de weduwe, en heeft de vreemdeling lief om hem brood en kleding te geven’*, (Deuteronomium 10:16,18), waar ook duidelijk uitkomt, dat het besnijden van de voorhuid van het hart, is gereinigd worden van de boosheden van de vuile liefden en van de valsheden daarvan.

De hemelse dingen van de liefde worden beschreven door de werken van de naastenliefde, namelijk door het recht doen van de wees en van de weduwe, en door het liefhebben van de vreemdeling om hen brood en kleding te geven.

Bij Jeremia: *‘Ziet, de dagen komen, dat Ik bezoeking zal doen over alle besnedene aan de voorhuid, over Egypte en over Jehudah en over Edom, en over de zonen van Ammon, en over*

Moab, en over allen, die aan de hoeken afgekort zijn, die in de woestijn wonen; want al de natiën hebben de voorhuid, en het ganse huis Israël heeft de voorhuid aan het hart, (Jeremia 9:25,26); ook hieruit blijkt duidelijk, dat de besnijdenis een aanduiding van de reiniging is; hoewel zij besnedenen aan de voorhuid worden genoemd, maar nog steeds gerekend worden onder de overige onbesnedenen, ook Jehudah, en van Israël wordt gezegd, dat het de voorhuid heeft aan het hart.

Bij Mozes: *'Of dan hun met de voorhuid behept hart zich vernederen zal'*, (Leviticus 26:41) desgelijks.

Dat door de voorhuid en het met de voorhuid behepte, het onreine wordt aangeduid, blijkt bij Jesaja: *'Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Zion, trek de klederen van uw sieraad aan, Jeruzalem, Jeruzalem, gij stad der heiligheid, want in u zal voortaan niet meer komen die de voorhuid heeft en onrein is'*, (Jesaja 52:1); onder Zion wordt de hemelse Kerk verstaan, onder Jeruzalem de geestelijke Kerk, waarin niet binnen zal gaan wat de voorhuid heeft, namelijk wat onrein is.

Dat de besnijdenis een teken van het verbond is, of een aanwijzing van de verbinding, blijkt duidelijk hieruit, dat iets dergelijks werd uitgebeeld door de vruchten van de bomen, die eveneens besneden moesten worden, waarover het volgende bij Mozes:

'Als gij in het land gekomen zult zijn, en allerlei boom ter spijs gepland zult hebben, zo zult gij de vrucht ervan voor voorhuid houden; drie jaren zij het u met de voorhuid behept, het zal niet gegeten worden, en in het vierde jaar zal al zijn vrucht heiligheid der lofzeggingen voor Jehovah zijn', (Leviticus 19:23,24); de vruchten beelden uit en betekenen eveneens de naastenliefde, zoals uit vele plaatsen in het Woord kan blijken, dus betekent de voorhuid het onreine, dat de naastenliefde belemmert en bevlekt.

Wonderbaarlijk is het, dat wanneer de engelen die in de hemel zijn, een voorstelling van de reiniging van vuile natuurlijke dingen hebben, er dan plotseling in de geestenwereld iets dergelijks als een besnijdenis wordt uitgebeeld; want de voorstellingen van de engelen worden in de geestenwereld tot uitbeeldingen.

Er waren in de Joodse Kerk uitbeeldende rituelen die daaraan de oorsprong ontleenden; en er waren er ook die niet daar vandaan kwamen.

Degenen bij wie in de geestenwereld deze besnijdenis plotseling werd uitgebeeld, wilden in de hemel worden toegelaten, en voordat zij werden toegelaten, vond deze uitbeelding plaats. Hieruit kan blijken, waarom het Jozua bevolen werd, dat hij het volk besnijden zou, toen zij, nadat zij de Jordaan zouden zijn overgetrokken, het land Kanaän binnen zouden trekken.

De intocht van het volk in het land Kanaän beeldde niets anders uit, dan de toelating van de gelovigen in de hemel; daarom was de besnijdenis voor de tweede maal bevolen, waarover als volgt bij Jozua: *Jehovah zei tot Joshua: 'Maak u zwaarden van rotsstenen, en besnijdt wederom de zonen Israëls; en Jozua maakte zich zwaarden van rotsstenen, en besneed de zonen Israëls bij de heuvel der voorhuiden; en Jehovah zei tot Jozua: Heden heb Ik de smaad van Egypte van over ulieden afgewenteld; en hij noemde de naam van die plaats Gilgal'* [afwenteling], (Jozua 5:2,3,9); zwaarden van rotsstenen betekenen de waarheden waarmee zij vervuld moesten worden, opdat zij zo de vuile liefden konden bestraffen en verjagen, want zonder erkenningen van het ware vindt nooit enige reiniging plaats; dat de steen of de rotssteen de waarheden betekent, is eerder in de nrs. 643, 1298 aangetoond; en dat het zwaard op de waarheden betrekking heeft, waarmee de boosheden getuchtigd moeten worden, blijkt uit het Woord.

2040. *vers 11. En gij zult het vlees van uw voorhuid besnijden, en het zal zijn tot een teken van het verbond tussen Mij en tussen u.*

Gij zult het vlees van uw voorhuid besnijden, betekent de verwijdering van de eigen- en de wereldliefde; en het zal zijn tot een teken van het verbond tussen Mij en tussen u, betekent de uitbeelding en de aanduiding van de reinheid.

2041. Dat de woorden ‘Gij zult het vlees van uw voorhuid besnijden’ de verwijdering van de eigen- en wereldliefde betekenen, blijkt uit de uitbeelding en de betekenis van de besnijdenis, namelijk de reiniging van de vuile liefden, zoals hier kort tevoren is gezegd in nr. 2039; en verder uit de betekenis van het vlees, namelijk het eigene van de mens, waarover eerder nr. 999.

Het eigene van de mens is niets dan eigenliefde en wereldliefde, en dus elke begeerte die daaruit voortvloeit.

Hoe vuil dit is werd in het eerste deel aangetoond, zie nrs. 141, 150, 154, 210, 215, 694, 731, 874, 875, 876, 987, 1047.

Daar dit eigene verwijderd moest worden, wordt aangeduid, heet het hier vlees van de voorhuid.

Het zijn de twee zogenoemde liefden en de begeerten ervan, die de invloeiing van de hemelse liefde, welke van de Heer uitgaat, belemmeren; want wanneer deze in de innerlijke en de uiterlijke mens regeren en hem in beslag nemen, stoten zij de invloeiende hemelse liefde òf terug, òf verstikken haar, en tevens verdraaien zij en bezoedelen zij haar, want zij zijn geheel en al aan de hemelse liefde tegenovergesteld.

Dat zij geheel en al daaraan tegenovergesteld zijn, zal door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in hetgeen volgt worden aangetoond.

Voor zoveel zij echter verwijderd worden, begint de van de Heer invloeiende hemelse liefde in zijn innerlijke mens te verschijnen, ja zelfs op te blinken, en begint hij te zien dat hij in het boze en valse is, daarna zelfs dat hij in het onreine en vuile is, en tenslotte dat dit zijn eigen ik was.

Het is bij diegenen die wedergeboren worden dat deze liefden verwijderd worden; dit kan ook door de niet wedergeborenen worden waargenomen, wanneer bij hen de begeerten van die liefden rusten, zoals soms gebeurt als zij in vrome overpeinzing verzonken zijn of in verdoving geraakt, wat plaatsvindt wanneer zij in rampspoeden verkeren, in zorgen en ziekten, en bovenal op het moment van de dood; daar dan de lichamelijke en wereldse dingen ineengezakt en als het ware dood zijn, dan nemen zij iets van een hemels licht waar en de vertroosting daarvan.

Maar het is bij hen geen verwijdering van die begeerten, maar slechts een verdoving, want zodra zij tot de vorige staat terugkeren, vallen ze in die begeerten terug.

Ook bij de boze mens kunnen de lichamelijke en wereldse dingen in slaap worden gebracht, en dan als het ware opgeheven worden in iets hemels, zoals soms vooral met de in het andere leven nieuwaangekomen zielen gebeurt, die hevig begeren de heerlijkheid van de Heer te zien, daar zij zoveel over de hemel gehoord hebben toen zij in de wereld leefden; bij hen worden dan de uiterlijke dingen in slaap gebracht, en op deze wijze worden zij in de eerste hemel opgeheven en in het genot van hun begeerte gesteld; maar zij kunnen het er niet lang uithouden, want het is slechts een rust van de lichamelijke en wereldse dingen, echter niet een verwijdering, zoals bij de engelen, zie hierover de nrs. 541, 542.

Men moet weten, dat de hemelse liefde voortdurend van de Heer bij de mens invloeit, en dat er niets anders is wat weerhoudt, belemmert en maakt dat men haar niet ontvangen kan, dan de begeerten van die liefden en de valsheden daarvan.

2042. Dat de woorden ‘en het zal zijn tot een teken van het verbond tussen Mij en tussen u’ de uitbeelding en de aanduiding van de reinheid betekenen, blijkt uit hetgeen kort hiervoor in nr. 2039 is aangetoond, namelijk dat de besnijdenis niets anders was dan de uitbeelding van de

reiniging van de vuile liefden, en daar het alleen een uiterlijke ritus was, die het innerlijke uitbeeldde en betekende, was het niet een verbond, maar een teken van het verbond.

2043. *vers 12.*

En de zoon van acht dagen zal u besneden worden, al het mannelijke, in uw geslachten, de ingeborene des huizes, en de met zilver gekochte, van alle zoon in de vreemde geboren, die niet van uw zaad is.

De zoon van acht dagen betekent elk begin van de reiniging; zal u besneden worden, betekent de reiniging; al het mannelijke, betekent hen die in het ware van het geloof zijn; in uw geslachten, betekent de dingen die tot het geloof behoren; de ingeborene des huizes betekent hen die hemels zijn; de met zilver gekochte betekent hen die geestelijk zijn, binnen de Kerk; van alle zoon in de vreemde geboren, die niet van uw zaad is, betekent hen die buiten de Kerk zijn.

2044. Dat de woorden ‘En de zoon van acht dagen’ elk begin van de reiniging betekenen, blijkt uit de betekenis van de achtste dag; een week, die uit zeven dagen bestaat, betekent een volle periode van de een of andere staat en tijd, zoals van de hervorming, de wedergeboorte, de verzoeking, zowel van de mens in het bijzonder als van de Kerk in het algemeen; daarom wordt een periode een week genoemd, ook al bestond die uit duizend jaren, of uit honderd, of uit tien, alsmede uit dagen, uren, minuten enzovoort.

Hetgeen uit de in het eerste deel in nr. 728 aangehaalde plaatsen kan blijken; en daar de achtste dag van de volgende week is, betekent het hier elk begin.

Hieruit blijkt ook, dat zoals de besnijdenis zelf een uitbeelding van de reiniging was, zo ook de tijd, namelijk de achtste dag; niet dat zij dan in een reinere staat zijn overgegaan en dus gereinigd zouden zijn, maar omdat, zoals de besnijdenis de reiniging betekende, evenzo de achtste dag beduidde dat zij te allen tijde moest plaatsvinden en dus steeds als vanuit een nieuw begin.

2045. Dat de woorden ‘zal u besneden worden’ de reiniging betekenen, blijkt uit de uitbeelding en de betekenis van de besnijdenis, namelijk de reiniging van de vuile liefden, waarover eerder in nr. 2039.

Zij die in de eigen- en wereldliefde zijn, kunnen nooit geloven, dat zij in zulke vuile en onreine liefden zijn, zoals zij daadwerkelijk zijn, want er is iets behagelijks en aangenaams, iets dat bekoort, begunstigt en streelt en maakt, dat zij dit leven liefhebben, boven elk ander leven te verkiezen, en zo menen zij dat er niets kwaads in steekt; want alles wat de liefde en vandaar het leven van iemand begunstigt, houdt hij voor goed.

Daarom stemt ook het redelijke daarmee in en spiegelt valsheden voor die bevestigen en die dermate verblinden, dat men geenszins ziet wat hemelse liefde is, en zo men het al zag, zou men in zijn hart zeggen, dat het iets erbarmelijks of iets leegs was of iets als een hersenschim dat het gemoed als in een ziekte gevangen houdt.

Dat echter het leven van de eigen- en de wereldliefde met de verlustingen ervan en bekoringen vuil en onrein is, kan eenieder duidelijk zijn, wanneer hij uit het redelijk vermogen, waarmee hij begiftigd is, denken wil: het is de eigenliefde waaruit alle boosheden voortkomen die de burgerlijke samenleving vernietigen.

Daaruit ontspringen, als uit een onreine put, alle haatgevoelens, alle wraaknemingen, alle wreedheden, ja zelfs alle echtbreuken; want wie zichzelf liefheeft, veracht, wraakt of haat alle anderen die hem niet dienen of eer bewijzen of begunstigen; en wanneer hij haat, zint hij op niets dan wraaknemingen en wreedheden, en dit naar de mate waarin hij zichzelf liefheeft.